

Рівненський державний
гуманітарний університет

Студентський дайджест

Збірник наукових матеріалів
здобувачів вищої освіти

№ 9
2024

Рівненський державний гуманітарний університет
Психолого-природничий факультет

Студентський дайджест

збірник наукових матеріалів здобувачів вищої освіти

Випуск 9

Рівне, 2024

Студентський дайджест : збірник наукових матеріалів здобувачів вищої освіти.
Випуск 9. Рівне : РДГУ, 2024. 106 с.

Головний редактор :

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор, перший проректор, завідувач кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету

Виконавчий редактор :

Корчакова Наталія Вікторівна – доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету.

Члени редакційної колегії :

Павелків Віталій Романович – доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри загальної психології та психодіагностики, декан психолого-природничого факультету Рівненського державного гуманітарного університету.

Безлюдна Валентина Іванівна – кандидат педагогічних наук, доцент, професор кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету.

Юрчук Олена Сергіївна – здобувач ступеня PhD кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету за спеціальністю 053 «Психологія».

*Друкується за рішенням Вченої Ради РДГУ
(протокол № 4 від 25 квітня 2024 року).*

УДК 159.98:159.923

ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ГОТОВНОСТІ ОСОБОВОГО СКЛАДУ ВІЙСЬК (СИЛ) ЗСУ ДО УЧАСТІ В БОЙОВИХ ДІЯХ

Марковець Юстина, здобувач ОС «бакалавр»

спеціальності 053 «Психологія», IV курс, РДГУ

Науковий керівник: *Джеджерера О.В., ст. викладач*

Постановка проблеми. Адже домінантними характеристиками сучасного бою є здатність особового складу Збройних Сил України переносити значні фізичні та психічні навантаження на межі ресурсів організму, зберігати волю до перемоги та долати страх у бою. Дослідження досвіду бойових дій засвідчує, що в залежності від того, наскільки добре сформовані психологічні та моральні установки, наскільки адекватно вони відповідають умовам бойових дій, значною мірою залежить результат бою.

Психологічна готовність діяти в екстремальних умовах є одним із найбільш важливих факторів, який визначає особисту безпеку кожної людини та суспільства загалом. Особливого значення вона набуває в військовій діяльності, адже її результатом є психічна стійкість та готовність діяти в бою, в небезпечних та складних умовах, які різко змінюються, здатність витримувати тривалу нервово-психічну напругу, долати труднощі.

Мета дослідження – дослідити особливості психологічної готовності особового складу військ (сил) ЗСУ до участі в бойових діях.

Виклад основного матеріалу дослідження. Психологічна готовність до участі в бойових діях та її значення в забезпеченні ефективності діяльності в екстремальних умовах була предметом вивчення багатьох дослідників, зокрема таких, як: Н.Агаєв, В.Вареник, І.Горелов, В.Дикун, А.Кириченко, О.Колесніченко, М.Корольчук, М.Кришталь, О.Кокун, С.Миронець, В.Молотай, І.Окуленко, О.Поканевич, О.Тімченко, та ін. Проблеми формування психологічної готовності особового складу Збройних Сил України присвячувалася увага таких вчених, як: В.Бодров, А.Дейко, А.Іваніцький, О.Колесніченко, М.Корольчук, В.Крайнюк, В.Маріщук, В.Машков, Г.Нікіфоров, В.Осьодло, В.Стасюк, О.Тімченко, М.Томчук, О.Хміляр, та ін.

Психологічна підготовка військовослужбовців ЗСУ є системою заходів, спрямованих на завчасне формування та закріплення в них таких стійких психічних процесів, які є необхідними для виконання завдань, пов'язаних із військово-професійною діяльністю, є невід'ємною складовою під час заходів їх бойової підготовки. Наказом Генерального штабу Збройних Сил України «Про впровадження психологічної підготовки особового складу в навчальний процес підготовки органів управління та військ (сил)» завданнями такої підготовки є: формування у військовослужбовців психологічної стійкості до психотравмуючих факторів сучасних бойових дій; створення передумов високої бойової готовності особового складу; адаптація військовослужбовців до бойових умов, навчання основним способам самозахисту; навчання особового складу методам попередження психотравмування, саморегуляції, виявленню ознак отримання психологічних травм; надання психологічної допомоги [4].

Згідно з Концепцією впровадження психологічної підготовки у Збройних Силах України сутність психологічної підготовки особового складу полягає в тому, щоб підвищити психічну стійкість та психологічну готовність; сформувати навички адаптації факторів бою в очікуванні; надати необхідні знання та досвід подолання психологічних навантажень; розвинути здатність швидко перебудовуватися згідно з обставинами [3]. При цьому якостями, які повинні бути сформованими в процесі психологічної підготовки є: особистісні позитивні (відповідальність, терплячість, працьовитість, чесність, вірність, впевненість); професійні (вміння сприймати інформацію, швидко приймати рішення, координувати моторику, здатність вчитися, бути уважним до деталей); спеціальні професійні (фізична сила, витривалість, лабільність нервової системи, уважність,

аналітичні здібності, професійна пам'ять, психомоторика); вольові (самостійність, воля, ініціативність, цілеспрямованість); моральні (сукупність добровільно прийнятих для себе правил ЗСУ); особистісні негативні (агресивність, ненависть, грубість).

Результатом психологічної підготовки є сформованість психологічної готовності та психологічної стійкості до бойових дій, що характеризується, згідно з В.Стасюк, рівнем усвідомлення власних потреб, вимог суспільства, поставленого командиром завдання, виконання завдання; осмислення та оцінку умов, в яких будуть відбуватися майбутні події, актуалізацію минулого досвіду виконання завдань; здатністю до визначення найбільш раціональних та можливих способів вирішення завдань на основі досвіду та оцінки майбутніх умов, прогнозування емоційних, інтелектуальних, вольових, мотиваційних процесів, оцінку своїх можливостей, мобілізації сил відповідно до умов та завдань, віри в успішність виконання завдань [5].

Основними показниками сформованості психологічної готовності, на що вказують Н.Агаєв, А.Дейко та ін. [1], А.Кириченко [2] є: адекватність та спрямованість системи цінностей та смислової сфери військовослужбовця, усвідомлення особистого та соціального сенсу участі в бойових діях; потреба в військово-професійному самовдосконаленні; доцільність та своєчасність поточних дій, їх відповідність до стандартів та умов служби й бойових ситуацій; відповідність самооцінки та рівня військово-професійної підготовки; впевненість у собі, суб'єктивна мобілізованість, рішучість, налаштованість на виконання завдань; готовність до ризику, адаптивна урегульованість дій при зміні чи ускладненні екстремальних умов, ситуативна емоційно-вольова стійкість; оптимальність рівня загальної та ситуативної тривожності; здатність прогнозувати, моделювати та оцінювати динаміку бойових ситуацій, гнучкість у зміні алгоритму індивідуальних дій; усвідомлення небезпеки для життя, адекватність в обґрунтованості своїх дій; здатність відновлення після виконання завдання своїх вихідних психологічних характеристик.

Висновки. Підготовка військовослужбовців ЗСУ до участі в бойових діях має за мету формування їх психологічної готовності до виконання завдань за призначенням, тривалого виконання службових обов'язків в екстремальних та складних умовах, які внаслідок нервово-психічного перенапруження можуть призвести до виникнення стійких негативних психологічних станів. Недостатня психологічна готовність до участі в бойових діях має значний негативний вплив на ефективність та безпечність діяльності військовослужбовців. Адже, якщо вони професійно та психологічно не готові до кризової ситуації бою, в них може порушуватися координація, сповільнюватися реакція, послаблюватися пам'ять та увага, порушуватися стійкість рухів і дій, що ставить під загрозу не лише результативність, але й здоров'я та життя як їх самих, так і товаришів. Психологічна невідповідність перебувати в екстремальній ситуації зумовлює порушення функціонування психіки, що може проявлятися як страх професійної реалізації, тривожність, агресія, непевність у собі, депресія, відчуття меншовартості, суїцидальні прояви

Список використаних джерел

1. Алгоритм роботи військового психолога щодо психологічного забезпечення професійної діяльності особового складу Збройних Сил України (методичні рекомендації) / Міністерство оборони України, Наук.-дослід. центр гуманітар. проблем Збройних Сил України: Н.А. Агаєв, О.Г. Скрипкін, А.Б. Дейко, В.В. Поливанюк, О.В. Еверт. К.: НДЦ ГП ЗС України, 2016. 147 с.
2. Кириченко А. Модель психологічної готовності військовослужбовця десантно-штурмових військ до діяльності в бойових умовах. *Науковий журнал «Габітус»*. 2022. Вип.38. с. 114-121.
3. Концепція впровадження психологічної підготовки у Збройних Силах України. Затверджена заступником начальника Генерального штабу Збройних Сил України від 7

грудня 2012 року. https://www.mil.gov.ua/content/social_adaptation/psychological_preparation/recomend_pcuvol_pidgotovka_2013.pdf (дата звернення: 10.04.24 р.)

4. Про впровадження психологічної підготовки особового складу в початковий процес підготовки органів управління та військ (сил). Наказ Генерального штабу Збройних Сил України від 16.11.2012 р. №240. URL: https://www.mil.gov.ua/content/social_adaptation/psychological_preparation/recomend_pcuvol_pidgotovka_2013.pdf (дата звернення: 10.04.24 р.)

5. Стасюк В.В. Аналіз підходів до оцінювання та прогнозування психологічної готовності особового складу військ (сил): структура чинників. *Вісник Національного університету оборони України. Питання психології*. 2020. №1(54). С. 160-166.

УКД 159.922.73:[316.62:316.48]

ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ СТРЕСУ В ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ

Мартинюк Ольга, здобувач ОС «бакалавр»

спеціальності 053 «Психологія», II курс, РДГУ

Науковий керівник: Джеджеря О.В., ст. викладач

Постановка проблеми: Підлітковий вік – це період, коли відбуваються бурхливі фізіологічні та психологічні зміни, формується особистість зростаючої людини. Негативні процеси в найближчому соціальному оточенні підлітка, розширення соціальних вимог до дитини часто провокують різноманітні відхилення в її поведінці, характері, емоційні та нервово-психічні порушення, навіть зриви. На сучасному етапі розвитку суспільство зіткнулося з швидким зростанням та поширенням нервово – психічних та психосоматичних розладів, проявів синдрому та симптомів порушень соматичної сфери (різних органів і систем), що обумовлені індивідуально – психологічними особливостями людини і пов'язані із стереотипами її поведінки, реакціями на стрес і способами вирішення внутрішнього конфлікту.

Мета дослідження полягає у вивченні та теоретичному обґрунтуванні ефективних шляхів подолання стресу в підлітковому віці.

Виклад основного матеріалу дослідження. Зростання кількості психосоматичних захворювань, які ще називають «хворобами цивілізації», пов'язані із збільшенням навантаження на психіку під впливом соціального середовища, прогресу, постійної нестачі часу та потребою у значних психологічних та фізіологічних затратах на адаптацію для них. У такій ситуації найбільш вразливими є діти і підлітки, які виявляються найменш захищеною частиною суспільства через свою емоційну чутливість, що в деяких випадках може відігравати негативну роль, особливо тоді, коли немає належної підтримки з боку сім'ї, а сила емоцій досягає такого рівня, що стає причиною стресу [1].

Стрес - це фізіологічна і психологічна реакція організму на негативні зовнішні чи внутрішні подразники, які вимагають адаптації або змін. Це може бути викликано різними ситуаціями, такими як перевантаження, невдачі, конфлікти або несприятливі умови. В підлітковому віці дуже є інтенсивними фізіологічні та психологічні зміни які є вразливими в подоланні стресу у підлітків:

Підлітковий вік - це період інтенсивних фізіологічних та психологічних змін, що може бути особливо вразливим у контексті стресу.

Підлітковий вік є періодом, коли людина зіштовхується з багатьма фізіологічними, психологічними та соціальними змінами, які можуть викликати стрес. Деякі з основних причин стресу у підлітків включають:

- Шкільний тиск: Велика навантаженість з навчання, вимоги вчителів та батьків можуть створювати стрес у підлітків, особливо якщо вони почуваються непередготовленими або вимагають від себе занадто багато. Зміни в тілі: Фізіологічні зміни підліткового періоду, такі

ЗМІСТ

Архипова Юлія Умови та особливості психологічної готовності юнаків до батьківства.....	3
Галело Тетяна Адаптація внутрішньо переміщених осіб як психологічна проблема	5
Грицюк Карина Вплив участі у бойових діях на психоемоційний стан військових збройних сил України	8
Данильченко Олександр Психологічні особливості впливу інтернет-технологій на студентську молодь.....	11
Дульнєва Анна Особливості емоційного самопочуття дітей під час війни.....	13
Ільчук (Смик) Олена Сутність поняття «емоційна стійкість» у психолого-педагогічних дослідженнях.....	15
Коновалов Артем Передумови психологічної реабілітації працівників Державної служби України з надзвичайних ситуацій в умовах війни.....	16
Косяк Тетяна Емоційна регуляція станів дітей дошкільного віку методом терапії іграшкою.....	20
Котяш (Ряба) Леся, Безлюдна Валентина Ставлення молоді до представників нетрадиційної орієнтації.....	22
Марковець Юстина Особливості психологічної готовності особового складу військ (сил) ЗСУ до участі в бойових діях	25
Мартинюк Ольга Шляхи подолання стресу в підлітковому віці	27
Маснюк Тетяна Психологічні особливості прояву тривожності в юнацькому віці під час війни	29
Масюк Василина Психодіагностика агресивності у молодшому підлітковому віці.....	32
Мацкевич Ольга Вплив емоційної сфери на активність особистості в юнацькому віці	33
Мельничук Оксана Психологічні аспекти інформаційного впливу на населення під час війни	36
Миронець Ірина Психологічні особливості емоційної сфери в підлітковому віці...	38
Натина Ганна Підходи до вирішення проблеми запобігання професійному вигоранню	41
Пантелюк Марія Психологічні особливості мотивації навчальної діяльності студентів	43

Панько Аліна Катерина Психологічні чинники вибору професії старшокласниками.....	46
.....	
Парчук Софія, Юрчук Олена Відновлення психічного здоров'я особистості засобами арт-терапії	48
Пацкова Галина Психологічні особливості реабілітації військовослужбовців, які пережили посттравматичний стресовий розлад (ПТСР).....	51
Пермінова Наталія, Яцюк Наталія Психологічні методи управління персоналом як чинник підвищення його ефективності.....	55
Поліщук Максим Особливості розвитку міжособистісної комунікації в юнацькому віці	57
Польняк Ольга Поняття «травматичного стресу» в психолого-педагогічній літературі та його особливості.....	59
Попружок Софія Специфіка корекції мовлення у дітей з ДЦП.....	62
Рожко Олена Особливості розвитку літературних здібностей в підлітковому та юнацькому віці.....	64
Солоп Тетяна, Піонтковська Діана Теоретичний аналіз розвитку національної самосвідомості студентської молоді.....	68
Стащук Анна Детермінація психоемоційної сфери особистості природними чинниками.....	71
Тадесв Гордій Роль невербальної комунікації в процесі продажу.....	76
Тулупов Сергій Подружня психологічна сумісність як фактор благополуччя і щастя родини	78
Хома Людмила Формування медіагігієни українського юнацтва у період війни	81
Чорноус Яна Класифікація синдрому дитячого аутизму.....	85
Шалівський Павло Особливості переживання дитиною кризи в сім'ї	90
Юдко Вікторія Сутність психологічної готовності особистості до участі у бойових діях та її детермінації	92
Юрчук Олексій, Кравчук Анна Дитячо-батьківські взаємовідносини як провідний чинник розвитку ідентичності дитини.....	94
Юрчук Олена, Рижа Мирослава Робота психолога закладу дошкільної освіти в умовах воєнного стану.....	96
Юрчук Олена, Стеблюк Яна Феномен життєстійкості у поглядах вітчизняних та зарубіжних вчених	99